

מסורת הש"ס

א) טוטה 3. חולין ג: טהרות פ"ג מ"ב: ט) נצי מ"ב חולין ג: ד"ה האוכל, א) זנ"ל ג' לוגין מים וכו' כן גי' ה"ל"ש בקוף מ"ס זבין ועי' מו"ט שם וכן היא גירס' מוס' בנטיקן טו. ד"ה והבא כו' ע"ש וכן משמע גירסת מוס' לעיל יג: ד"ה וטהור ובי"ג מוס' בי"ב טו. בד"ה מכלל, ד) מקוואות פ"ג [מ"ד] גיטיקן טז, ט) מגילה ג: ע"ש מסכת סופרים פ"ג [והלכה טז], א) [דף ג: ג:], ו) [והקדא טז], ט) [בס"א:] ומתאם לאוכליה, ט) רש"י, ו) מכלן שיד' לע"כ, ט) ס"א הא גזרו פסוק לנשלה מנע התרומה, רש"י, ט) ר"מ מ"ז, א) אכל לננוע כנ"ל, ט) [ועי' מוס' מנינה כד: ד"ה נתקן וכו'], ח) כריס כנ"ל, ט) [פ"ג מ"ה],

גליון הש"ס

תוס' ר"ה תנא אף הדיים וכו' וי"ל היינו דוקא לקדש וכו'. ע"י פסחים יט ע"א מוס' ד"ה שאין טומאת ידים: ד"ה תוס' ד"ה האוחז ב"ה ע"י שפסגתא את הדיים ע"י מגילה ז ע"א כרש"י ד"ה אינה מטמאה ועי' מוס' טוטה ח ע"א ד"ה לא על הלח בכוה"ד:

מוסף רש"י

ר"א אמר כו' ראש אובל שני שני. נעשה גופו שני להיות מנעו גשמי, והראובל אובל שלישי שלישי. ולקמיא מפרש טעמא דר"ה דעשו אוכל כמחל, ודוקא שאובל חלו פרס, שזו שיעור אוכלין טומאה לפסול את הגויה, וכן שני צילם כדאמר בענינים (פס:) אכל בצינע לא מנמא אוכל אדם, שאין אדם וכלם מיטמאין אלא מחז הטומאה (וחזין ג: ובעי"ז טוטה ז, א) ר' יהושע אומר כי שני. מחל ראשון לא עבד ליה ראשון אלא שני, שאין האובל מותר כמחל, אכל מחל שני עשה אותו שני (טוטה שם). שני לקדש ועבד שלישי ורביעי, ואין שני לתרומה. דלוי ננו בתרומה לא פסל לה, אכל מחל מותרה אסור, דשליש מחל היו לאסר בגבילה דלע"ג דלמר ר' יהושע אין אוכל נעשה כמחל, הני מילי באובל אוכל ראשון דלא היו ראשון למנעו שני, אכל לאומקרי בגבילה מודה דלשני עבד האוכל שלישי (וחזין שם). שנעשו על טהרת התרומה. שנעליהם הני ורגיל בתרומה וקיבל ענין לרגיל חולין עלו בטהרת תרומה, כדי שיהא רגיל לתרומותיו בטהרה וזקוקה להן (טוטה שם). הארוז ס"ת ערים. בלא מטפתא קבי ס"ת (מגילה זב, ב).

תוס' ישנים

א) ה"מ למימר דה"ה משקין דמיימי דמחו: ב) וריב"א מפרש דפסול גויה היינו גזירה דהבא ולא גזרו אכילה לפי שאין אדם צאח לשמות עד שיכלח ח"י פרס ומשקין טמאים שרידן רביעית משום דמלאורי לא ממנו מחזירי אלא ברביעית ח כסיר"ט:

לא מטמו. את התרומה להיות שניה והיא תחזור ותפסול אחרים: **האוכל אוכל ראשון.** נעשה גופו ראשון ומטמא את התרומה להיות שנייה והיא תחזור ותפסול שלישי: שני. פוסל ואינו מטמא: **שלישי.** אינו פוסל תרומה במגעו אבל הקדשים פוסל ובפ"ג דשחיטת

חולין^[1] מפרש טעמא דתרוויחו: ר'

יהושע אומר האוכל אוכל ראשון. היו שני וכן האוכל אוכל שני היו שני. והתם מפרש טעמא מלינו שהשני עושה שני ע"י משקין דמשקין אפי' הן שניים נעשין מחלה ועושין מגען שני ואף כאן החמיירו בשני לעשות האוכל כיוצא בו: **שלישי שני לקדש.** האוכל אוכל שלישי עושה גופו שני לקדש. והתם מפרש טעמא דהאי אוכל שלישי חולין שנעשו על טהרת תרומה הוא וטהרתן טומאה היא אכל הקדש הלכן שמירה דידה לאו שמירה היא לענין קודש ומיישינן באובל שלישי דידה דילמא ראשון הוא והאוכלו שני: **בחולין שנעשו על טהרת תרומה.** כלומר באזין חולין אתה מונא אוכל שלישי בחולין שנעשו על טהרת תרומה דאילו חולין גרידא לא משכחת דכו שלישי: **מאי טעמא גזור.** באדם האוכל שיהא טמא: **ופסיל לאו.** והתורה הזהירה על התרומה לשמרה

בטהרה דכתיב (במדבר יח) את משמרת תרומתי לפיכך גזרו באובל אוכלין טמאין שלא יהא רגיל אכל תרומה: **הא שכיחא.** שאדם שומה עס אכילתו: **והא לא שכיחא.** שיהא אוכל עס שתייתו: ה"ג היו טובלין **במי מערה סרוחים מנוסגין.** שש בה מ' סאה מי גשמים שהם כשרים לכל טמא חוץ מזה לבדו דכתיב ביה מים חיים^[2]: והיו נוסגין עליהן. על גופן מים שאזינן להעביר סרחון התמקוה: **התמילו.** הטובלין ועשו השאזינן קבע לפיכך גזרו על השאזינן שומאה לטמא אדם אחר טבילתו אכל אין מטמא שום אוכל ומשקה אלא אם כן נטמאו בשקן: **לא אלו.** דמקוה לבדה מטהרין אלא אלו ואלו מטהרין דמתוך שהורגלו הכל בך לא היו יודעין שלהעביר הוזהמא היו השאזינן באין אלא לטהר: **מאי נפקא לן מינה.** כיון שכולן טובלין מחלה במקוה מאי איכפת לרבנן אם עשאוה הטובלין קבע אחר טבילה: **אלא אלו מטהרין.** ומיישינן דילמא אחי לבטולי תורת מקוה וטובלין בשאזינן והמורה אמרה אף מעיין ובור מקוה מים וגו' (ויקרא יא): **מ"ע.** הא לאו לאחר טבילה הוה: **אי לאו.** דגזור אף על הטבור לא קיימא גזירה הבא אחר טבילה דלמרי מ"ש האי מהאי: **לידי פסידא.** עבזרים מציין אכל אוכלין ומפסידים את הספר. אבל בחולין לא הוצרכו לגזור דבלאו הכי נמי לא היו נותנין חול אכל קדש: **עסקניות הן.** ונוגעין בבשרו ובמקום טנופת וגנאי לתרומה בך ומנמא לאוכלין^[3] כשנוגע בה צידים מסואצות. ורבותינו מפרשים חיישינן שמא נגעו

ט) [ידיון] בטומאה ט) [ונטמאן] וקשיא לי אם כן יתחש שמא נגע באב הטומאה ונמנא ראשון ויטמאנה ועוד מאי שגא ידים לחודייהו בכל גופו נגזור לפסול תרומה שמא נגעו ידיו בטומאה ונטמא כל גופו ועוד לא חסגי להו בנטיילה אלא בטבילה: **ספר טורה ערום.** אלא על ידי מטפתא: **אילוימא הא.** דקתם ידים גזור ברישא: **ה"א חו למה לי.** הך מי נפקא מכלל סתם ידים: **י' אלא הא גזור ברישא.** דקתם ידים לא גזרו^[4] (סמוך) לנטילתן מגע לתרומה: ובלא

אף הדיים הבאות מחמת ספר. מדקתני אף משמע דעל הספר דלמא אחי לבטולי תורת מקוה וטובלין בשאזינן והמורה אמרה אף מעיין ובור מקוה מים וגו' (ויקרא יא): **מ"ע.** הא לאו לאחר טבילה הוה: **אי לאו.** דגזור אף על הטבור לא קיימא גזירה הבא אחר טבילה דלמרי מ"ש האי מהאי: **לידי פסידא.** עבזרים מציין אכל אוכלין ומפסידים את הספר. אבל בחולין לא הוצרכו לגזור דבלאו הכי נמי לא היו נותנין חול אכל קדש: **עסקניות הן.** ונוגעין בבשרו ובמקום טנופת וגנאי לתרומה בך ומנמא לאוכלין^[5] כשנוגע בה צידים מסואצות. ורבותינו מפרשים חיישינן שמא נגעו

יציאות השבת פרק ראשון שבת

יד.

רבי יהושע אומר האובל אובל ראשון ושני שני. בפ"ג דחולין (דף ג: ושם) מפרש טעמא משום דמלינו שני עושה שני על ידי משקין וא"ת מאי נריך התם להאי טעמא נימא דלהכי שני עושה שני כדמפרש בסמוך בגמרא משום דזימנין דאכל אוכלין טמאין ושדי

משקין דתרומה כו' וי"ל משום גזירה דתרומה אין לנו לעשות אוכל שני שני אם לא שמלינו מה^[6] משום דמי^[7] לחובא ואיטולא: **זמנין דאביא אובלין במאין בו'.** אומר ר"ת דפסול גוייה המזכרת בכל מקום דלמרי^[8] (בעירובין פ"ח דף פג: ושם) ואחי חזיה לפסול את הגויה דהיינו שיעור שני צילם ולמ"ד צילה ומחלה לאו היינו גזירה דהכל דמהך טעמא דהכל אפילו כצינא פסול: אלא פסול גויה גזירה קדמוניות היתה וגזרו שלא יהיו צאים לטעות ולומר כמו שמותר לאכול תרומה אחר אוכלים טמאין אע"פ שנוגע התרומה באוכלין טמאין שצמעיז כך מותר להגיע תרומה לאוכלין טמאין מנחוך ולכן גזרו דהאוכל אוכלין טמאים כחצי פרס שיהא גופו נפסל מלאכול בתרומה אצל ט' ע"י מגע לא גזרו ודוקא כחצי פרס אצל כצינא ליכא למטעי ד"שגשאר^[9] ציין השניים ונחסר קודם שיגיע למעיו וכיון דלפקי מכצינא זוקמי אחצי פרס^[10] אצל גזירה דהכל גזרו שיפסול אף למגע ואף כצינא משום טעמא דמפרש ב' מדע דגזירה קדמוניות היתה דזימנא בפ' בתרא (דף פ: ושם) ס"ד למימר דפסול גויה דלורייתא וצי"ח דכר היו כולם בקיאים וצ"ח היו טועים לומר דלא דלורייתא דא"כ חסר להו:

ושקרי¹ משקין דתרומה ושדי כפומיה ופסי² הו.

ואע"ג דמשקים מחלה הוו כדלמר (פרק פ"ח משנה ו') כל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות מחלה³ הכא דקלמר ופסיל להו משום דלכתי קודם י"ח דכר לאו להיות משקין מחלה כמו שאפרש:

תנא אף הדיים הבאות מחמת ספר. והא דלא מיימי ממני⁴

דמסכת ידים (פ"ג מ"ה) כל כתבי הקדש מטמאין את הידים משום דמלינו למימר דה"מ לקדש⁵ לכי מיימי ברייתא דקתני תרומה וא"ת ומאי יריא ידים הבאות מחמת ספר משום דר' פרנך אפילו מחמת כל פסולי תרומה נמי את הידים להיות שניות וי"ל דהיינו דווקא לקדש דומיא דיד דמטמא את חזרתה שאינו אלא לקדש כדמוכח בחגיגה (דף כד: ושם) ופ"ג דחולין (דף ג: ושם) דקלמר מלינו שני עושה שני על ידי משקין היו מלי נמי למימר דמלינו דע"י ספר שני עושה שני ושמא כשראה שלא קבל רבי אליעזר תשובתו במשקין חזר והשיב לו מכתבי הקדש⁶:

תנא אף הדיים בו'. וא"ת הא דתנן (ידים פ"ג מ"ב) הדי מטמא חבירתה ד"ר יהושע אמרו לו כו' א"ל מלינו כתבי קודש כו' א"ל אין דנין דכרי סופרים מד"ת ולא מד"ס ע"ש והשמא היכי מיימי ראיח מכתבי קודש שהן שני ומטמאות ידים אף לתרומה ליד דלא מטמא חבירתה רק לקודש⁷ וי"ל דאינו חושש רק להשיב על סברתם שאמרו דאין שני עושה שני ועוד נראה לפרש דההיא דכתבי קודש היינו דוקא לקודש ולא היינו גזירה דהכל דידים הבאות מחמת ספר דר' פרנך ומה שמקשה ודי לית להו לרבנן האוכל אוכל שני שני כיון דאין דנין דכרי סופרים מד"ת ולא מד"ס נראה היכא דאיכא טעמא אחי להו לרבנן שני עושה שני ט' בגזירה הבאות מחמת ספר משום דר' פרנך והאוכל אוכל שני כדמפרש כאן זימנין דאכל אוכלין טמאים ושדי משקין דתרומה לפומיה (מ"ט):

גזרו גזירה אחת ופסי⁸ הו דלמרי א"כ ידים הבאות מחמת ספר לא באותו פרק גזרו אלא מקודם לכן הוה אחי שפיר אף לשון אף לא משמע כן ועוד לא יתכן שגזרו על הידים⁹ ועדיין ספר עצמו לא היה פוסל את התרומה¹⁰:

האוחז ספר תורה ערים. קצת משמע דלאו דווקא ספר תורה דהא כל כתבי הקדש תנן במסכת ידים ט' שומטמאין את הידים¹¹: **בלא אותה מצוה.** ¹²אם אוחזו ללמוד בו אין לו שכר של אותו לימוד ואם בשציל לגוללו אינו מקבל שכר על הגלילה:

כיון

עין משפט

נר מצוה

קח א ב מ"י פ"ח מהל' שאר צות העומאות הלכה י:

ק ג מ"י שם פ"ט הלכה א:

ק ד שם הלכה ה:

קח ה ו מ"י שם ופ"ח הלכה ח:

קז א מ"י פ"י מהלכ' ס"ח הלכה ו טור וש"ע אר"ם סימן קמז סעיף א וטור ש"ע י"ד סימן רפב סעיף ד:

ⓘ

מוסף תוספות

א. במקום אחר. מוס' ה"ל"ש. ב. מילתא דרבנן. מוס' ה"ל"ש. ג. שיש כאן שיעור לטמא את המשקין. מוס' ה"ל"ש. ד. לפי. מוס' ה"ל"ש. ה. מן האוכל. מוס' ה"ל"ש. ו. אבל משקין נכנסין כולן לתוך מעין ולכן לא אפקוה מרביעית. מוס' ה"ל"ש. ז. ועוד. מוס' יומא פ: ח. ומרברכן הוא דגזור בסבשה. מוס' יומא פ: ט. בפ"ק דפסחים (יד.). מוס' ה"ל"ש. י. [וא"כ] לשון פסול לא אחי שפיר דהוי ליה למיבר ובטמא להו, [י"ל]. מוס' ה"ל"ש. יא. אבל לתרומה לא. מוס' ה"ל"ש. יב. הא איהו מודה דכתיב הקדש מיירי אף לתרומה וההיא דכל הפוסל את התרומה דוקא לקודש. מוס' מגיעה כד: יג. והבאות מחמת ספר. מוס' ה"ל"ש. יד. הילכך נראה דבין ספר וידיים נגזרה והא דלא חשיבי להו בהדי י"ח דבר משום דבי"ח דבר נתלקו אבל בדיים הבאות מחמת ספר לא נתלקו משום דאיכא דתרי ידים עסקניות וגם דר' פרנך. מוס' ה"ל"ש. טו. והבאות ידים הבאה מחמת ספר משום דר' לאו דוקא בס"ת פ' כרין. י"ט. מצות אצויה, וקשה מאי רבובא פשיטא שאין לו שכר כיון שלא עשה המצוה כחוקן, לכך פירש ריב"א בלא אותה מצוה שעשה באותה שעה. מוס' מגילה ג:.

ⓘ

רבינו הגנאל

אליבא דר' יהושע, האוכל אותה שני הוא ופסול את התרומה, דתנן מטהרות פרק ב' ר' יהושע אומר האוכל אוכל ראשון ואוכל שני. שני. והשותה ואוכל ממים אילו כולם פוסלין גופו של אדם, כדתנן במעילה פרק ד' כל האוכלין מצטרפין לפסול את הגויה בכחצי פרס, פירוש אוכלין בטמאים, וכל המשקים, פירוש הטמאין מצטרפין לפסול את הגויה ברביעית. [וחבא ראשו ורובו במים שאובין, פוסלו בתרומה כהטור סימאוחו לא עמדה בטמא שלא טהורוה. גזרו על הספר, מפני שהיו מצניעין אוכלין של תרומה בני הספרים, והיו העכברים באין על האוכלין ומפסידין הספרים. ידים מפני שהן עסקניות, חיישינן דילמא נגעו בטומאה הלכך גזרו בהו טומאה.